

บทที่ 5

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ประกาศใช้เมื่อ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ เป็นกฎหมายที่ประชาชนกำหนดบทบาทในการใช้อำนาจของผู้ปกครองเริ่มจากกำหนดที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจและการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจให้อยู่ในความเหมาะสมพอดีในการปกครอง สืบเนื่องมาจากการปกครองแต่เดิมมีปัญหาในเรื่องของการใช้อำนาจที่ขาดการตรวจสอบจึงเกิดระบอบประชาธิปไตยและเกิดหลักนิติรัฐขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจโดยไม่มีขอบเขตดังกล่าว

การใช้อำนาจของรัฐของหน่วยงานของรัฐและของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ การที่รัฐ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจและมีหน้าที่จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ กฎหมายบัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยได้แก่สมาชิกสภาผู้แทน (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเท่ากับว่ารัฐ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะใช้อำนาจและมีหน้าที่กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับการบริหารการปกครองจะต้องได้รับอนุญาตจากประชาชนโดยมีกฎหมายที่ตัวแทนของประชาชนบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ และการใช้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวต้องสามารถตรวจสอบและควบคุมให้อยู่ในความเหมาะสมและเหมาะสม

การแก้ไข้ปัญหาของชาติที่มีผลกระทบต่อประชาชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น โดยทั่วไปผู้ที่มีบทบาทในการแก้ไข้ก็คือรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการแก้ไข้ปัญหาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองนั้น คือ “กฎหมาย” และกำเนิดของกฎหมายคือ รัฐธรรมนูญ ที่กำหนดขั้นตอนการบัญญัติกฎหมายเพื่อที่จะนำมาแก้ไข้ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาทางการเมือง

1. สภาพปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทย

ก่อนที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 สภาพปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของไทยยังล้าหลังประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่มาก โดยเฉพาะประเทศในยุโรปเป็นเหตุทำให้นักเรียนไทยที่ไปศึกษาในประเทศต่าง ๆ ของยุโรปหวังที่จะใช้ระบอบประชาธิปไตยมาแก้ไข้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของไทยให้พัฒนาก้าวหน้าเช่น ประเทศในยุโรป

1.1 ปัญหาทางสังคม

ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยล้าหลังทางการศึกษากว่าประเทศในยุโรปอยู่มาก ซึ่งการศึกษาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในด้านอื่น อีกทั้งยังจะทำให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมาด้วย การศึกษาของไทยในอดีตนั้นอยู่ในวงจำกัดมีความไม่เท่าเทียมกัน ผู้ที่ได้รับการศึกษาจะอยู่ในหมู่ของชนชั้นปกครองประชาชนโดย

ทั่วไปจะได้รับการศึกษาน้อยมาก เมื่อประชาชนขาดการศึกษาจึงเป็นผลในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 คณะปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้กล่าวถึงการศึกษาว่าประชาชนถูกกีดกันจากผู้ปกครองและผลของการที่ประชาชนขาดการศึกษาทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปด้วยความยากลำบากจนถึงปัจจุบัน

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการปกครองประเทศมากขึ้น ปัญหาทางสังคมของประเทศไทยได้รับการแก้ไขมาตามลำดับ แต่เป็นธรรมชาติของสังคมมนุษย์ที่ปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นใหม่เสมอ ซึ่งมนุษย์ในสังคมจะต้องหาทางเยียวยาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น ซึ่งปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ ทั้งนี้เพราะปัญหาทางสังคมเป็นปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ อีกทั้งปัญหาต่าง ๆ นั้น จะเชื่อมโยงซึ่งกันและกันจากปัญหาหนึ่งสู่ปัญหาหนึ่ง

จากหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน นั้นประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลหลักการดังกล่าวอยู่มาก ทั้งนี้เพราะชนบรรมนิยมประเพณีของไทย ยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะการใช้อำนาจของข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนนั้น ยังไม่เป็นที่มาหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ว่าผู้ที่มีอำนาจปกครองตามกฎหมายจะต้องใช้อำนาจเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ แต่

ในความเป็นจริงแล้วข้าราชการ เจ้าหน้าที่มักจะใช้อำนาจที่เอาเปรียบประชาชน

แต่ปัญหาทางสังคมมิได้มีอยู่เพียงการศึกษาและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ยังรวมไปถึงปัญหาการว่างงาน ปัญหาทางสาธารณสุข ปัญหาค่าครองชีพสูง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหาที่อยู่อาศัย และปัญหายาเสพติด ฯลฯ จะเห็นว่าปัญหาทางสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกันจากปัญหาหนึ่งสู่ปัญหาหนึ่ง และปัญหาใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นเสมอ ทั้งนี้เพราะเมื่อสังคมมีความเจริญมากขึ้น มีความล้นทับซ้อนมากขึ้นปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้นตามมาซึ่งจะต้องแก้ไข

1.2 ปัญหาทางเศรษฐกิจ

จากปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมดังกล่าวมา มีผลเชื่อมโยงกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ จะผูกพันซึ่งกันและกัน ปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาทางสังคม และปัญหาทางสังคมก็ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เกี่ยวพันกันอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาทางเศรษฐกิจมีหลายรูปแบบ อาทิเช่น ปัญหาค่าครองชีพสูง ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาเงินฝืด ค่าของเงินลด รัฐบาลไม่สามารถส่งสินค้าออกหรือทำการค้ากับต่างประเทศอย่างได้ผล ปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่น ปัญหาการขาดดุลการค้า ปัญหาหนี้สินต่างประเทศ ปัญหาระบบการเงินของประเทศล้มเหลว ระบบธนาคารและระบบการเงินของชาติมีปัญหา ฯลฯ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ได้สะสมมาเป็นเวลานานมาจนถึงปัจจุบัน มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน

การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจทั้งระบบหรือในบางส่วนก็ตามโดยทั่วไปแล้วเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายแก้ไข ปัญหา ซึ่งกฎหมายที่มอบอำนาจหน้าที่แก่อัฐนั้นมาจากประชาชน

ถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินถึงการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ผ่านมา จะดูเหมือนว่าเป็นการแก้ไขโดยฝ่ายบริหาร แต่แท้จริงแล้วฝ่ายบริหารจะแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้นั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ซึ่ง กฎหมายมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ

1.3 ปัญหาทางการเมือง

การแก้ไขปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจตามระบอบประชาธิปไตย ต้องแก้ไขด้วยกระบวนการทางการเมืองเพราะในระบอบประชาธิปไตย อำนาจมาจากประชาชน ใช้อำนาจโดยประชาชน และเพื่อประชาชนเอง ทั้งนี้เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจและเป็นผู้รับปัญหาของตนเอง ฉะนั้นการจะใช้อำนาจเพื่อแก้ไขปัญหาก็จะต้องตามความต้องการของ ประชาชน

แต่เนื่องจากประเทศไทยเพิ่งเปลี่ยนระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ ประชาชนปฏิบัติ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนจะต้องกำหนด บทบาทหน้าที่ให้กับผู้ปกครองยังไม่เป็นที่คุ้นเคยกับคนไทยมากนักทำให้ ระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถ จะใช้กระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ปัญหาทางการเมืองของไทยเริ่มมีมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการ ปกครองเป็นต้นมาตลอดระยะเวลา 60 ปีเศษ ปัญหาแรกที่สำคัญก็คือ

ประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลต่อปัญหาทางการเมืองด้านอื่น ๆ เช่นการซื้อสิทธิขายเสียง ทำให้ตัวแทนเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในทางการเมือง เกิดธุรกิจการเมืองและใช้อำนาจในทางมิชอบเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน นักการเมืองขาดความรู้ความสามารถในการบริหาร และไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้ใช้อำนาจในทางที่ผิด ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นพื้นฐานปัญหาทางการเมืองของไทยตลอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้พยายามแก้ไขปัญหาทางการเมืองเสมอมา ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 16 ฉบับ การเปลี่ยนรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับก็เพื่อเปลี่ยนแปลงที่มาของอำนาจวิธีการใช้อำนาจ รวมทั้งการควบคุมตรวจสอบที่มาของอำนาจและการใช้อำนาจให้อยู่ในความเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองดังที่ผ่านมา

2. วิธีการแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

ปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มีอยู่ทุกวันนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนส่วนใหญ่ทั้งทางตรงและทางอ้อม วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องใช้อำนาจในทางปกครอง การจะใช้อำนาจทางปกครองได้ต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดอำนาจในการปกครองในการได้มาของอำนาจ การใช้อำนาจ รวมทั้งการควบคุมการใช้อำนาจโดยแบ่งแยกอำนาจออกเป็น 3 ส่วนคือ

2.1 อำนาจนิติบัญญัติ มีอำนาจและหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมาย ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยอำนาจนิติบัญญัตินี้มาจากประชาชนเลือกตั้งตัวแทนมาทำหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมาย และนอกจากจะบัญญัติกฎหมายบังคับใช้เป็นการทั่วไปแล้ว ยังต้องบัญญัติกฎหมายให้ฝ่ายบริหารทำงานได้ด้วย ทั้งนี้เพราะฝ่ายบริหารซึ่งรวมถึงข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการใด ๆ ได้นั้นจะต้องมีกฎหมายใช้อำนาจและหน้าที่ไว้ มิฉะนั้นจะไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในทางบริหารและปกครองได้เลย

นอกจากฝ่ายนิติบัญญัติจะทำหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายแล้วยังทำหน้าที่ในการควบคุมรัฐบาลอีกประการหนึ่งด้วย ดังที่กล่าวมาแล้วว่าฝ่ายบริหารจะบริหารราชการแผ่นดินได้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องบัญญัติกฎหมายให้อำนาจไว้ และเมื่อฝ่ายบริหารใช้อำนาจตามกฎหมาย ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องควบคุมตรวจสอบว่าการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายบริหารนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ เพราะการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารจะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงจึงจะต้องมีการตรวจสอบและควบคุม

การตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจนี้ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน

จากหลักการพื้นฐานดังกล่าวจะพบว่าการแก้ไขปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองต้องแก้ไขด้วย “กฎหมาย” อาทิเช่นปัญหาทางการศึกษา ก็อาจพบว่ามีประชาชนยังมีการศึกษาไม่ทั่วถึง และประชาชน

จำนวนมากไม่สามารถศึกษาได้ตามกฎหมายบังคับไว้ ทั้งนี้เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ การที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ต้องแก้ที่กฎหมาย แล้วให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจและหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายไปใช้แก้ปัญหาอีกต่อหนึ่ง หรือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเช่น ประเทศไทยขาดการลงทุนทำให้ประชาชนว่างงานซึ่งเป็นปัญหาสังคม และไม่สามารถส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศได้ซึ่งเป็นปัญหาเศรษฐกิจ วิธีการแก้ไข ต้องแก้ไขด้วยการเมืองก็คือ ฝ่ายบริหารหรือสมาชิกสภาผู้แทนจะต้องเสนอกฎหมายเพื่อหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องมาร่วมกันพิจารณาในสภา สมมติว่าจะชักชวนให้ต่างชาติมาลงทุนก็ต้องสร้างแรงจูงใจในการลดภาษีเครื่องมือผลิต ลดภาษีวัตถุดิบหรือด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ซึ่งการที่จะดำเนินการจูงใจชาวต่างชาติด้วยวิธีการดังกล่าวได้ก็ต้องบัญญัติกฎหมายเช่น กฎหมายการลงทุน หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

อีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจในการบริหารประเทศ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องแก้ที่กฎหมาย ซึ่งกฎหมายแม่บทในทางการเมืองคือรัฐธรรมนูญเมื่อเกิดปัญหาทางการเมืองรัฐบาลไทยในช่วงระยะเวลาที่เกิดวิกฤติมักจะเปลี่ยนรัฐธรรมนูญใหม่คือเปลี่ยนที่มาของอำนาจการใช้อำนาจรวมทั้งการควบคุมการใช้อำนาจใหม่ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองต้องแก้ที่กฎหมาย เพราะกฎหมายเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มนุษย์ใช้แก้ปัญหาด้านสังคม

2.2 **อำนาจบริหาร** ทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมาย ซึ่งตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย อำนาจบริหารมาจากตัวแทนของประชาชน บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชน แต่การที่จะทำนโยบายให้เป็นรูปธรรมได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ด้วย ซึ่งหมายความว่าฝ่ายบริหารมีนโยบายเป็นเพียงนามธรรม จะทำนโยบายให้เป็นรูปธรรมจะต้องเสนอกฎหมายให้ฝ่ายนิติบัญญัติดำเนินการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจก่อนมิฉะนั้นจะไม่มีอำนาจกระทำได้

อาทิเช่น ปัญหาเสพติดฝ่ายบริหารจะทำการปราบปรามแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องมีกฎหมายให้กระทำได้ รวมทั้งเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดต้องแก้ที่กฎหมายทั้งสิ้น หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผลกระทบต่อประชาชน การแก้ไขก็ต้องแก้ไขที่กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแลหรือมีบทลงโทษหรือมีกฎหมายห้ามกระทำ เป็นต้น

ปัญหาในทางเศรษฐกิจก็เช่นกัน อย่างเช่นกรณีสถาบันการเงินไม่สามารถจะดำเนินการต่อไปได้ซึ่งเป็นผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งประเทศ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว ต้องตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสถาบันการเงิน

ส่วนการบัญญัติกฎหมายเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ฉะนั้นการใช้อำนาจบริหารจึงมีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการใช้อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจบริหารต่างต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น

2.3 อำนาจตุลาการ อำนาจตุลาการทำหน้าที่ในการใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งหมายความว่าในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยฝ่ายตุลาการเป็นเพียงผู้ใช้กฎหมายให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมเท่านั้นไม่มีอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย หน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้แบ่งศาลไว้ 4 ศาลได้แก่

1. ศาลยุติธรรม
2. ศาลรัฐธรรมนูญ
3. ศาลปกครอง
4. ศาลทหาร

สาเหตุที่รัฐธรรมนูญได้แบ่งศาลออกเป็น 4 ศาล ก็เพื่อให้ศาลแต่ละศาลนั้นพิจารณาคดีที่มีลักษณะแตกต่างกันมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชน

สรุป วิธีการแก้ไขปัญหาด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองนั้น ต้องแก้ไขด้วยกฎหมาย หมายความว่าต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ กระบวนการบัญญัติกฎหมายถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำสิ่งใดได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ฝ่ายตุลาการใช้อำนาจให้เป็นไปตามเจตนาของฝ่ายนิติบัญญัติการใช้อำนาจทั้งสามคืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญ

ฉะนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาของสังคมทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง

3. กำเนิตรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (11 ตุลาคม 2540)

เนื่องจากประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นเวลา 60 ปีเศษ ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่นำมาเพื่อจะแก้ไขปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจการเมืองของไทยยังดำเนินการไปไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากระบบการเมืองและกลไกทางการเมืองของไทยที่ผ่านมายังไม่สามารถใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญก็คือประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นผลให้ประชาชนขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และอีกด้านหนึ่งคือนักการเมืองผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการใช้อำนาจทางการเมืองไม่เป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย และเสื่อมความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย

การฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้อำนาจในทางมิชอบเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยาวนานของกลุ่มนักการเมืองบางกลุ่มทำให้เกิดกระแสเรียกร้องประชาธิปไตยเป็นระยะ ๆ ตลอดมา ในบางขณะผู้มีอำนาจได้ใช้อำนาจกำหนดกฎเกณฑ์ในการปกครองคือรัฐธรรมนูญ เพื่อประโยชน์ในการใช้อำนาจของตนและพวกพ้องสืบทอดอำนาจเผด็จกาสู่รัฐสภาตามระบอบ

ประชาธิปไตย ซึ่งผลของการปกครองที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ประชาชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

3.1 การปฏิรูปทางการเมือง

จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนั้น มีการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชนและผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง มีการโกงการเลือกตั้ง มีการใช้อำนาจต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งถือได้ว่ากระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นกระบวนการบั่นทอนระบอบประชาธิปไตย เพื่อที่จะเข้ามาใช้อำนาจในการแสวงหาประโยชน์

ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนมากที่สุด จึงเป็นแกนนำในการรวบรวมพรรคการเมืองอื่น ๆ เพื่อจัดตั้งรัฐบาล โดยสภาได้เสนอชื่อนายมารุต บุณนาศ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เป็นประธานรัฐสภา และเสนอชื่อนายชวน หลีกภัย ให้ประธานรัฐสภานำทูลเกล้าฯ ถวายพระพรมาภิไธยแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

หลังจากที่นายชวน หลีกภัย ได้เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วก็มีกระแสเรียกร้องจากนักศึกษาประชาชนและสื่อมวลชนทุกแขนงให้ปฏิรูปทางการเมืองโดยการเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพราะเชื่อว่ารัฐธรรมนูญเป็นต้นกำเนิดของปัญหา เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นที่มาของอำนาจในการบริหารทั้งปวง และรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ (ฉบับที่ 15) เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้มาจากประชาชน แต่เป็นรัฐธรรมนูญที่กลุ่มทำการปฏิวัติ จัดให้ร่างขึ้น

ฉะนั้น บทบัญญัติต่าง ๆ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเนื่องจากกระแสเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญรุนแรงขึ้นทำให้นายมารุต บุนนาค ประธานรัฐสภา มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งคือ “คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย” เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2538 โดยมีนายแพทย์ ประเวศ วะสี เป็นประธานและนายไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล เป็นกรรมการ และเลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษา พิจารณา คำนคว้า ตรวจสอบรวบรวมความคิดเห็นและเรียบเรียงบทบัญญัติขึ้นเป็นรัฐธรรมนูญ

2. ศึกษา พิจารณา คำนคว้า ตรวจสอบ รวบรวมความคิดเห็นและเรียบเรียงบทบัญญัติขึ้นเป็นร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองและร่างกฎหมายอื่น ๆ อันจำเป็นต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3. ศึกษา พิจารณา คำนคว้า ตรวจสอบ รวบรวมความคิดเห็นและยกข้อเสนอนะเพื่อการจัดทำแผนหรือโครงการพัฒนา หรือปฏิรูปการเมือง การปกครองของประเทศในระยะเฉพาะหน้า และระยะยาวให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จากขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย 3 ข้อดังกล่าว มีเจตนาที่จะให้คณะกรรมการชุดดังกล่าวนี้ได้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ประการหนึ่ง อีกทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นกฎหมาย

พรรคการเมือง กฎหมายเลือกตั้ง หรือกฎหมายอื่นด้วย รวมทั้งจัดทำแผนในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยทั้งระยะสั้น ระยะยาว ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญมากสำหรับคณะกรรมการชุดนี้ แต่ในทางปฏิบัติการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นมิได้กระทำได้ง่ายนักเนื่องจากตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ (ฉบับที่ 15) มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอยู่แล้วในมาตราที่ 211 ฉะนั้นการจะแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำแตกต่างไปจากมาตรา 211 ไม่ได้

หลังจากที่ “คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย” ได้ศึกษาพิจารณาค้นคว้าตรวจสอบความคิดเห็นตามอำนาจหน้าที่แล้วได้ข้อเสนอต่อประธานรัฐสภา 2 ประการคือ

1. ควรมืองค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนาการเมืองอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการปฏิรูปการเมือง โดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 211 ให้มีการตั้งคณะกรรมการพิเศษ เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งชาติ

ข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยยังไม่ทันได้รับไปดำเนินการรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ก็ถูกเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจกรณี สปก. 4-10 ทำให้พรรคพลังธรรม เป็นพรรคหนึ่งที่มีรัฐบาลกับพรรคประชาธิปไตย้ออกจากการร่วมรัฐบาล ทำให้นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ต้องประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร และให้มีการเลือกตั้งใหม่วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538

การหาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้เกิดกระแสเรียกร้องจากประชาชนให้มีการแก้ไขปัญหารัฐธรรมนูญเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ทำให้นักการเมือง

ตอบรับการเรียกร้องของประชาชนอย่างหนักแน่นทุกพรรคการเมือง และ
นำประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาทำการหาเสียงและผูกมัดพรรคการเมือง
ที่จะได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล เหตุการณ์ทางการเมืองช่วงก่อนการ
เลือกตั้งนี้ นักการเมืองได้ย้ายพรรคเป็นจำนวนมาก มีการซื้อตัวสมาชิก
สภาผู้แทนให้มาสังกัดพรรคให้มากที่สุดเพื่อจะเป็นพรรคที่เป็นแกนนำใน
การจัดตั้งรัฐบาล ทั้งนี้เพราะในสถานการณ์ขณะนั้นเอื้ออำนวยให้พรรค
การเมืองที่มีเสียงมากที่สุดเป็นแกนนำในการรวบรวมพรรคการเมืองอื่นจัด
ตั้งรัฐบาลและเสนอหัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะในเวลานั้นเหตุ
การณ์ทางการเมืองไม่เอื้อประโยชน์ให้ทหารหรือบุคคลภายนอกมาเป็น
นายกรัฐมนตรีได้เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 15 แก้ไขเพิ่ม
เติมบัญญัติว่าผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร ซึ่งก็คือหัวหน้าพรรคที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดมีโอกาสมากกว่าผู้อื่นๆ

จากเหตุผลดังกล่าวเป็นผลให้นักการเมืองย้ายพรรคและมีการซื้อ
ตัวนักการเมืองเพื่อให้มีโอกาสได้สมาชิกสภาผู้แทนมากที่สุดจะได้เป็นผู้จัด
ตั้งรัฐบาล และพฤติกรรมของนักการเมืองดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการ “ถอน
ทุน” เมื่อได้เข้ามาใช้อำนาจในการบริหารประเทศจึงเรียกกระบวนการดัง
กล่าวไว้ว่า “ธุรกิจการเมือง” และก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเรียก
ร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อหวังว่าจะเปลี่ยนแปลงที่มาของอำนาจ การใช้
อำนาจและการตรวจสอบควบคุมอำนาจเสียใหม่ไม่ให้เกิดกระบวนการ
ธุรกิจการเมืองขึ้นอีก ซึ่งเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก

หลังจากเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 พรรคชาติไทยได้
เสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด จึงรวบรวมพรรคการเมืองเข้าร่วม

จัดตั้งรัฐบาลและเสนอชื่อนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ สังกัดพรรคชาติไทย เป็นประธานรัฐสภา และเสนอชื่อนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยให้นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นำทูลเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นายบรรหาร ศิลปอาชา ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า “...จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 15) มาตรา 211 ทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย...” การแถลงนโยบายของนายบรรหารครั้งนี้เป็นผลมาจากการหาเสียงก่อนเลือกตั้งที่เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

เมื่อนายบรรหารเข้าบริหารราชการแผ่นดินในฐานะนายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเมืองให้สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คณะกรรมการชุดดังกล่าวมีชื่อว่า “คณะกรรมการปฏิรูปทางการเมือง” โดยมีนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธานกรรมการ

คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้ศึกษาวิธีการที่จะทำการพัฒนาประชาธิปไตยและปฏิรูปการเมือง รวมทั้งแนวทางการดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 โดยคำนึงถึงข้อเสนอสองประการของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย ที่มีนายแพทย์ประเวศ วะศรี เป็นประธานได้เสนอไว้ และหลังจากคณะกรรมการปฏิรูปทางการเมือง ที่มีนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธาน ได้ศึกษาพิจารณาและสรุปข้อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีคือ นายบรรหาร ศิลปอาชา มีสาระสำคัญดังนี้คือ

ให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 211 ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตรา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติในมาตรา 211 หรือ

2. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

หลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้รับข้อสรุปจากคณะกรรมการปฏิรูปทางการเมืองแล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ปรากฏว่าคณะรัฐมนตรีมีมติเสนอเห็นชอบให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หมายความว่า จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 211 ของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2534 ให้สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ทั้งฉบับก่อน จึงจะสามารถร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ทั้งนี้เพราะในมาตรา 211 ได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ แต่ไม่เอื้ออำนวยให้ร่างขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับได้จะเป็นการขัดรัฐธรรมนูญซึ่งกระทำไม่ได้

ฉะนั้นคณะรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ" มีหน้าที่แก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2534 (ฉบับที่ 15) มาตรา 211 เพื่อให้สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ทั้งฉบับ ซึ่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยนักวิชาการ สมาชิกวุฒิสภา ตัวแทนของพรรคการเมือง รวมทั้งตัวแทนประชาชนที่มาจากกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ จำนวน 67 คน

คณะกรรมการทั้ง 67 คน ได้ดำเนินการร่างแก้ไขมาตรา 211 แล้วเสร็จ นายบรรหาร ศิลปอาชา ได้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 211 เสนอต่อรัฐสภาครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 รัฐสภารับหลักการ

ต่อมาวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ได้นำรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 211 ดังกล่าว เข้าพิจารณาวาระที่ 2 และเข้าพิจารณาวาระที่ 3 เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2539 ปรากฏว่าการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 211 ผ่านทั้ง 3 วาระ

โดยมีหลักการสำคัญว่าให้มี “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

สภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภทคือ

1. มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม โดยให้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติครบตามกฎหมายกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องจบชั้นปริญญาตรี สมัครได้ในจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา แล้วให้ผู้สมัครทั้งหมดในจังหวัดนั้น ๆ เลือกกันเองให้เหลือจังหวัดละ 10 คน แล้วให้ทางจังหวัดส่งรายชื่อทั้ง 10 คนให้รัฐสภาคัดเลือกให้เหลือจังหวัดละ 1 คน รวม 76 คน

2. ให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและของเอกชนที่มีการเรียนการสอนในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ เสนอบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขากฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ ประเภทละไม่เกิน 5 คน ต่อประธานรัฐสภาเพื่อนำมาเสนอให้รัฐสภาทำการเลือกในแต่ละสาขาให้ได้จำนวนตามที่กำหนดคือ

2.1 ผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน 8 คน

2.2 ผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์

8 คน

2.3 ผู้มีประสบการณ์ด้านการเมืองการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างรัฐธรรมนูญ 7 คน

รัฐสภาได้ลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 99 คน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2539

3.2 ขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญ

วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2540 คณะกรรมการสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ทำการประชุมเป็นครั้งแรก และมีมติเลือกประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญอีก 2 ท่าน ต่อมาได้ตั้งคณะกรรมการการศึกษาข้อคิดเห็นต่าง ๆ มีหน้าที่แตกต่างกันในการหาข้อมูลและศึกษาแนวทางในการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และได้กำหนดกรอบในการร่างรัฐธรรมนูญไว้ 3 กรอบ คือ

กรอบที่ 1 เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของพลเมือง ประกอบด้วยสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองว่าด้วยหลักการในการแก้ไขปัญหา สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ที่ยังไม่มีผลบังคับใช้จริง และการแก้ไขปัญหการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ที่กว้างเกินควรจนกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพ และหลักการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในระบบการเมือง โดยการเปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในระบอบการเมืองมากขึ้น และการแก้ปัญหาการกระจายอำนาจที่ยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจนในการปฏิบัติ

กรอบที่ 2 เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ระบบการควบคุมการทุจริต การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตที่เป็นอิสระ ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การตรวจเงินแผ่นดิน

กรอบที่ 3 เกี่ยวกับสถาบันการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา พรรคการเมือง คณะรัฐมนตรีและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี

หลังจากสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินกระบวนการศึกษาค้นคว้า ยกร่างรัฐธรรมนูญตามกรอบที่กำหนดแล้วเสร็จมีจำนวน 339 มาตรา และได้เสนอที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาเมื่อวันที่ 7 - 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ 89 เสียง เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว และนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นให้ประชาชนทำประชาพิจารณ์ และรับฟังความคิดเห็น และได้ปรับปรุงแก้ไขเหลือเพียง 336 มาตรา ต่อมาวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ได้มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อลงมติในวาระที่สามผลของการลงมติ เห็นชอบ 92 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง ไม่เห็นชอบไม่มี

ผลการลงมติดอกมาเอกฉันท์ ส่วนหนึ่งมาจากกระแสเรียกร้องของประชาชน ที่ต้องการได้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย ส่งผลให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ต้องทำตามกระแสเรียกร้องประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ถือได้ว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการเสนอความคิดเห็นและวิพากวิจารณ์มากที่สุด อีกทั้งได้นำเอาข้อเสนอและความต้องการของประชาชนมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญมากที่สุดด้วย

ต่อมาสภาร่างรัฐธรรมนูญได้นำร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ระหว่างวันที่ 4 – 10 กันยายน พ.ศ. 2540 และลงมติในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2540 ผลของการลงมติเห็นชอบ 578 เสียง ไม่เห็นชอบ 16 เสียง และงดออกเสียง 17 เสียง

วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ประธานรัฐสภาและคณะได้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประธานรัฐสภาฯ รับสนองพระบรมราชโองการและอัญเชิญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อประทับพระราชลัญจกร 4 องค์ คือ

พระราชลัญจกรมหาโองการ

พระราชลัญจกรไอยราพต (องค์ใหม่)

พระราชลัญจกรหงสพิมาน

พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป

4. เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มี 336 มาตรา แบ่งเป็น 12 หมวด และบัญญัติให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในระบบรัฐสภา มี 2 สภา คือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนทั้งหมด 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน โดยแบ่งเป็น 400 เขต ทั่วประเทศตามจำนวนประชากรมากน้อยของแต่ละจังหวัด จะมีสมาชิกสภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ 400 คน และอีก 100 คนมาจากบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองโดยคิดเป็นร้อยละของคะแนนในส่วนของบัญชีรายชื่อทั้งประเทศจะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนแบบบัญชีรายชื่ออีก 100 คน รวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองประเภท 500 คน มีวาระ 4 ปี และในส่วนของวุฒิสมาชิกเลือกตั้งจากทั่วประเทศโดยใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภามากน้อยตามจำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด แต่ให้มีวุฒิสมาชิกได้ทั้งหมด 200 คน มีวาระ 6 ปี

รัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติอาจประกอบด้วยสภาเดียวหรือสองสภา รวมทั้งการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญของประเทศ

คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมาย

ฝ่ายตุลาการ ได้แบ่งศาลเป็น 4 ศาล คือศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร

ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐไว้เป็นแนวทางการบริหารการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่มั่นคง และให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกองค์กรหนึ่งด้วย รวมถึงการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ประชาชนจะปกครองตนเองตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นหลักการชัดเจนกว่าที่เคยมีมา

หลักการที่เด่นเป็นพิเศษของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือองค์กรและหลักการที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นจากนักการเมืองที่ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ถือได้ว่าเป็นความพยายามของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ที่จะหาวิธีการควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้อยู่ในความเหมาะสม องค์กรต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมือง และผู้ใช้อำนาจรัฐในตำแหน่งสำคัญ รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ การถอดถอนออกจากตำแหน่งทางการเมือง การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการตรวจเงินแผ่นดิน

องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อจะใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย และขอให้สังเกตว่าบทบัญญัติในแต่

ละมาตราของรัฐธรรมนูญนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาดังปัญหา
หนึ่งทั้งสิ้น

คำปรารภ

เป็นคำกล่าวให้ทราบถึงที่มาของรัฐธรรมนูญ วัตถุประสงค์รวมทั้ง
กระบวนการในการจัดทำจนกระทั่งประกาศใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐาน
ที่มาและเป้าหมาย รวมทั้งเหตุผลของการจัดทำรัฐธรรมนูญนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป

หมวดที่ 1 บททั่วไปเป็นการบัญญัติหลักการกว้าง ๆ ใน
เรื่องของลักษณะของการปกครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งบัญญัติว่า
ประเทศไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ และมีการปกครองใน
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอำนาจเป็นของ
ปวงชนชาวไทย การใช้อำนาจทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล โดยมี
รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

หมวดที่ 2 พระมหากษัตริย์

หมวดที่ 2 นี้บัญญัติเกี่ยวกับพระราชอำนาจของพระมหา
กษัตริย์ และองค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพ
สักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้

หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชาวไทย

หมวดที่ 3 เกี่ยวกับเรื่องของสิทธิเสรีภาพและสิทธิเสรี
ภาพเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญในระบอบ
ประชาธิปไตยบัญญัติขึ้นมาก็เพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของ
ประชาชนเพื่อที่จะไม่ให้ผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองจนทำให้ประชาชนต้อง

ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากในสมัยที่ประเทศต่าง ๆ มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองเป็นหลักสำคัญ จนทำให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองก่อความเสียหายและเดือดร้อนให้กับประชาชน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดระบอบประชาธิปไตยขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาคการใช้อำนาจของผู้ปกครองโดยขาดความเป็นธรรม

หลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน ผู้ที่จะมีอำนาจปกครองจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ และการใช้อำนาจนั้นจะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย ถ้าใช้อำนาจไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายก็สามารถตรวจสอบและควบคุมได้

จากบทบัญญัติในหมวดที่ 3 เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยนี้มุ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ เป็นหลักสำคัญ สิทธิเสรีภาพดังกล่าวครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่การใช้สิทธิเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้จะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย หมายความว่า การใช้สิทธิเสรีภาพที่มีอยู่ตามกฎหมายนั้น จะต้องไม่ไปรบกวนสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย

ข้อสังเกตที่สำคัญก็คือการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนนี้ไม่ควรศึกษาเพียงแต่ว่ารัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพอะไรไว้บ้างเท่านั้น แต่จะต้องศึกษาถึงบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ปกป้องสิทธิเสรีภาพด้วย เช่นองค์การหรือกระบวนการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐก็ถือได้ว่าเป็นการช่วยรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกประการหนึ่งด้วย

ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 นี้ สังเกตได้ว่าผู้ร่าง พยายามจะบัญญัติปกป้องสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนไว้ ทุกแง่ทุกมุมจนดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าศึกษาทุกมาตราแล้วจะพบว่า ในแต่ละ มาตรานั้นบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วทั้งสิ้น

แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาในหมวดนี้ควรที่จะพิจารณาว่า ในแต่ละมาตรานั้นมีเจตนาเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาคือ และเป็นกรยากที่จะ บัญญัติปกป้องหรือแก้ไขปัญหาทุกเรื่องได้ ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิ ได้มีเพียงที่กฎหมายบัญญัติ โดยปกติแล้วสิทธิเสรีภาพมิได้เกิดจากการให้ แต่สิทธิเสรีภาพของมนุษย์นั้นมีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว และการใช้สิทธิเสรี ภาพต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย

หมวดที่ 4 หน้าที่ของชนชาวไทย

หมวดที่ 4 ได้บัญญัติถึงหน้าที่ต่าง ๆ ของประชาชนว่า จะต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง ซึ่งในเนื้อหาสาระสำคัญน่าจะอยู่ที่มาตรา 68 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เจตนาของมาตรานี้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา การซื้อสิทธิขายเสียง โดยหวังว่าถ้าประชาชนทุกคนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แล้วการซื้อสิทธิขายเสียงจะหมดไป จะทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนที่มีคุณ ภาพ

ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นคือการปกครอง โดยกฎหมายหรือเรียกว่าหลักนิติรัฐ ทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ต้อง ปฏิบัติตามกฎหมาย และการใช้อำนาจของรัฐจะเกินเลยกว่ากฎหมาย กำหนดไม่ได้ บทบัญญัติในแต่ละมาตราในหมวดที่ 4 นี้เป็นหน้าที่ ๆ ประชาชนต้องปฏิบัติแต่ต้องดูจากบทบัญญัติในกฎหมายอื่นในเรื่องนั้น ๆ

ด้วยเช่นเรื่องการเสียภาษี เรื่องการเลือกตั้งเรื่องรับราชการทหาร ฯลฯ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในหมวดนี้เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้สามารถไปบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง

หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

หมวดที่ 5 นี้เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารการปกครองที่ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือในระบอบเผด็จการผู้ปกครองจะเป็นผู้กำหนดนโยบายให้ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติโดยที่ประชาชนไม่มีส่วนในการกำหนดแนวทางให้ผู้ปกครองปฏิบัติเลย ซึ่งระบอบการปกครองดังกล่าวเป็นการริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน อีกทั้งเป็นการเพิ่มภาระให้กับประชาชนด้วย ทั้งนี้เพราะแนวทางที่ผู้ปกครองกำหนดนั้นเป็นความต้องการของผู้ปกครองแต่อาจจะไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่

แต่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นผู้กำหนดแนวทางให้ผู้ปกครองปฏิบัติตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังมีกระบวนการควบคุมตรวจสอบให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย เมื่อได้ศึกษามาตรา 71 ถึง มาตรา 89 แล้วจะพบว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้พยายามที่จะกำหนดกรอบทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้ผู้ปกครองปฏิบัติโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน

อีกประการหนึ่งก็เพื่อป้องกันจะไม่ให้รัฐบาลที่ขึ้นมาบริหารประเทศในแต่ละรัฐบาลนั้น เปลี่ยนแปลงแนวนโยบายพื้นฐานทุกครั้ง

ที่มีการเปลี่ยนรัฐบาลซึ่งจะมีผลเสียต่อการพัฒนาประเทศมาก และถ้าการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยมากเพียงใด ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนนโยบายบ่อยเพียงนั้น ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติให้ก้าวหน้า ทั้งนี้ในอดีตที่ผ่านมาของไทยการเปลี่ยนรัฐบาลแต่ละครั้ง รัฐบาลใหม่ที่เข้ามาจะเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่กำหนดแนวทางปฏิบัติใหม่ หรือเริ่มโครงการใหม่ และมักจะไม่สานต่อโครงการของรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของไทยดังกล่าวเป็นมายาวนาน อีกทั้งรัฐบาลแต่ละสมัยนั้นมีอายุการบริหารไม่ยาวนานเท่าที่ควร จึงทำให้สูญเสียงบประมาณสูญเสียชีวิตทรัพยากร โดยเฉพาะความสูญเสียผลประโยชน์ของประชาชน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้ร่างรัฐธรรมนูญ จึงบัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานไว้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

หมวดที่ 6 รัฐสภา

ส่วนที่ 1 บททั่วไป

ส่วนที่ 1 นี้บัญญัติเกี่ยวกับองค์ประกอบ และบทบาทหน้าที่ของรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 90 บัญญัติว่ารัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา มีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา 92 บัญญัติว่าร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำ และยินยอมของรัฐสภา

รัฐสภานอกจากมีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายแล้ว ยังมีหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญของประเทศด้วย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภานั้น รัฐสภาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เนื่องจากรัฐสภาจะประกอบไปด้วยตัวแทนของประชาชน ซึ่งรัฐสภาของไทยประกอบไปด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งทั้งสมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งจากประชาชน มีหน้าที่ในการตรากฎหมาย ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยกฎหมาย ที่เรียกว่าหลัก "นิติรัฐ" การใช้อำนาจปกครองของผู้ปกครองต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งหมายความว่าผู้ปกครองสามารถใช้อำนาจได้ตามที่ประชาชนมอบอำนาจให้ตามกฎหมายเท่านั้น ถ้าไม่มีกฎหมายมอบอำนาจหน้าที่ในการปกครองแล้วผู้ปกครองไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ ซึ่งเท่ากับว่าประชาชนเป็นผู้กำหนดขอบเขตให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของผู้ปกครอง และหน้าที่หลักของรัฐสภานอกจากบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแล้วยังทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลด้วย ซึ่งรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน ฉะนั้นรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน จึงต้องมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร รวมทั้งการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ๆ ที่จะมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนเช่นการประกาศสงคราม การยกดินแดนให้กับรัฐอื่น การแต่งตั้ง

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ นี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเพราะเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง

บทบัญญัติในหมวดนี้เช่นเดียวกับหมวดอื่น ๆ คือมีเป้าหมายในการปกป้องสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักสำคัญ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

ส่วนที่ 2 สภาผู้แทนราษฎร

ส่วนที่ 2 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนเช่นเรื่องคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติของผู้ลงคะแนนเลือกตั้ง รวมทั้งหลักการของกระบวนการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศจำนวน 500 คน โดยแบ่งเป็นสองกลุ่มมีวาระ 4 ปี

กลุ่มที่ 1 มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน จำนวน 400 เขตทั่วประเทศและการแบ่งเขตเลือกตั้งคำนวณตามจำนวนประชากรมากน้อยในแต่ละจังหวัด แต่อย่างไรก็ตามจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตนี้ 400 คนเท่านั้น

กลุ่มที่ 2 เรียกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 แต่กลุ่มนี้ได้มาจากบัญชีรายชื่อ หมายความว่าแต่ละพรรคการเมืองจะมีบัญชีรายชื่อผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้ 100 คน การเลือกตั้งสมาชิกในบัญชีรายชื่อนี้ประชาชนจะเลือกในนามของพรรคการเมืองแล้วนำคะแนนของพรรคที่ประชาชนเลือกทั่วประเทศมารวมกันแล้วคิดเป็นร้อยละ สมาชิกประเภทบัญชีรายชื่อนี้อีก 100 คน

ฉะนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดมี 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 400 คน และมาจากบัญชีรายชื่อ 100 คน

การกำหนดวิธีการได้มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้แตกต่างจากที่เคยมีมาในอดีต ทั้งนี้ผู้จัดทำรัฐธรรมนูญต้องการจะแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตเช่นการกำหนดเขตเลือกตั้งให้เล็กลงโดยจำกัดเพียงเขตละ 1 คนนั้น เพื่อให้ผู้สมัครมีความใกล้ชิดคุ้นเคยกับประชาชนอย่างทั่วถึง เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถได้มีโอกาสที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนได้ และสามารถรู้ความต้องการ ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงด้วย ถ้าเป็นการเลือกตั้งแบบเดิมดังที่เคยมีมาจะทำให้ผู้สมัครกับประชาชนไม่มีความคุ้นเคยกัน อีกทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นที่มีทุนทรัพย์น้อยไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้อีกทั้งเพื่อต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนในแต่ละเขตเลือกตั้งนั้นเป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นอย่างแท้จริง

ส่วนในกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถแต่ไม่ต้องการลงไปหาเสียงเลือกตั้งแบบสมาชิกสภาผู้แทนกลุ่มที่ 1 สามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนได้จากระบบบัญชีรายชื่อ

หลักการอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีจะต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และถ้าสมาชิกสภาผู้แทน

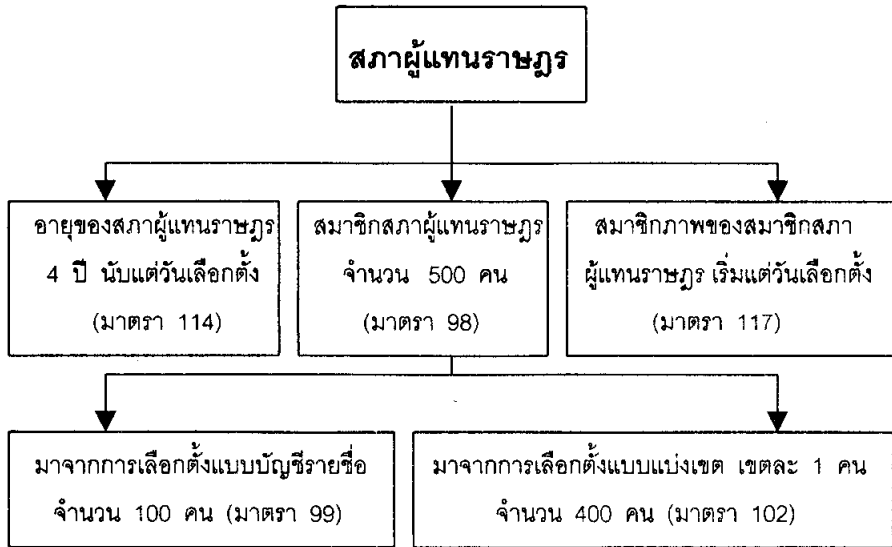
ราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ก็จะต้องมีการเลือกตั้ง
ขอมสมาชิกรัฐสภาผู้แทนในเขตนั้นใหม่ ซึ่งจะทำให้เสียเวลาและงบประมาณ
แต่ถ้าสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับ
แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็จะพ้นสภาพการเป็นสมาชิกรัฐสภา
ผู้แทนราษฎรเช่นเดียวกัน แต่ไม่ต้องเลือกตั้งคนใหม่เข้ามาแทนเพียงแต่
เลื่อนผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อถัดไปขึ้นมาแทนตามจำนวนที่สมาชิกรัฐสภาผู้แทน
ราษฎรพ้นตำแหน่งไป

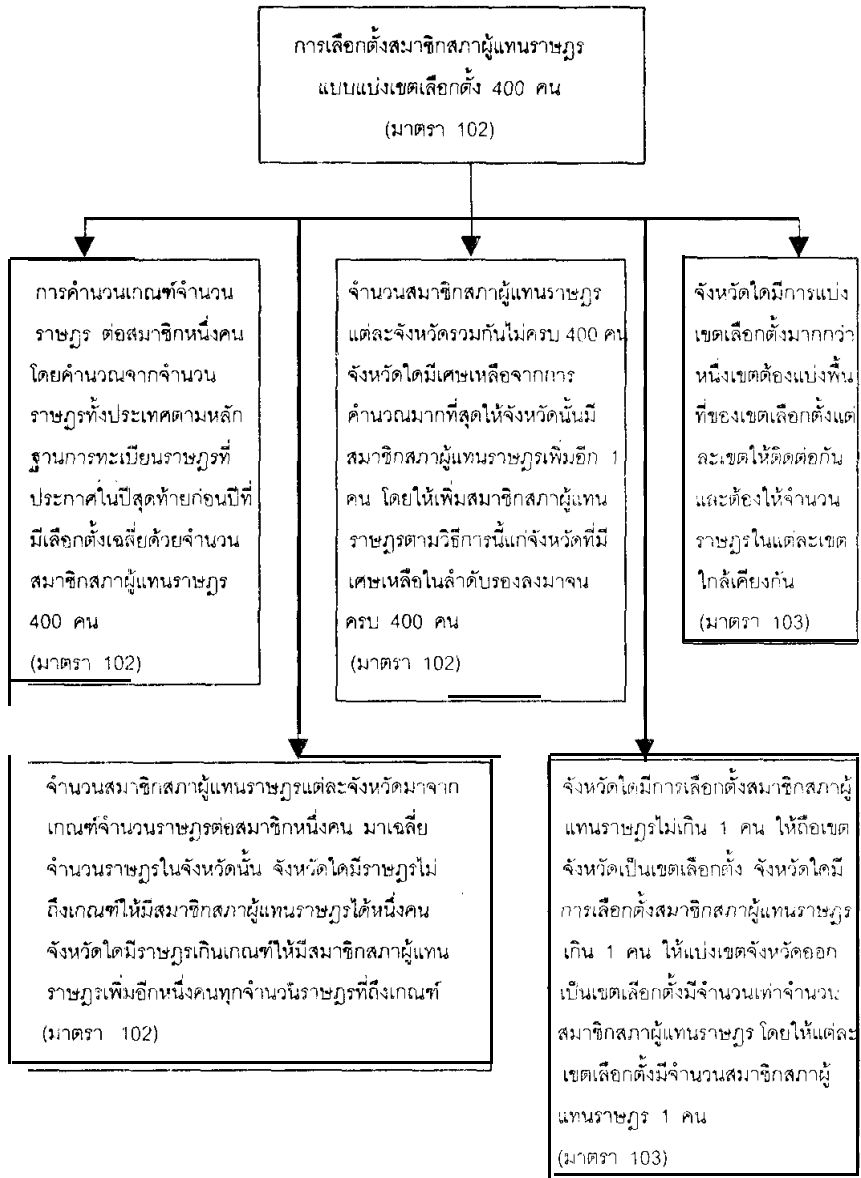
หลักการดังกล่าวนี้เพื่อที่จะต้องการให้ผู้ที่มีความรู้ความ
สามารถในการบริหารในการปกครองได้มีโอกาสเข้ามาสู่วงการเมืองมากขึ้น
และสามารถใช้ความรู้ความสามารถช่วยสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป แต่
ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาผู้ที่มีความรู้มีคุณธรรมไม่กล้าลงสมัคร
รับเลือกตั้งเพราะกิจกรรมทางการเมืองของไทยไม่เอื้ออำนวยให้ทำเช่นนั้น
ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาเกิดธุรกิจการเมืองและการ
แสวงหาอำนาจและประโยชน์ทางการเมืองอย่างมาก จึงทำให้ขาด
บุคลากรที่มีความรู้มีคุณธรรมเข้ามาบริหารประเทศส่งผลเสียหายอย่าง
ใหญ่หลวงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของชาติ ซึ่งผลเสีย
หายต่าง ๆ นั้นกระทบต่อประชาชนโดยตรง ด้วยเหตุผลและปัญหาดัง
กล่าวจึงทำให้เกิดการเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดที่มาของ
อำนาจการใช้อำนาจและการควบคุมการใช้อำนาจเสียใหม่ จึงทำให้เกิด
หลักการดังกล่าวนี้ขึ้น

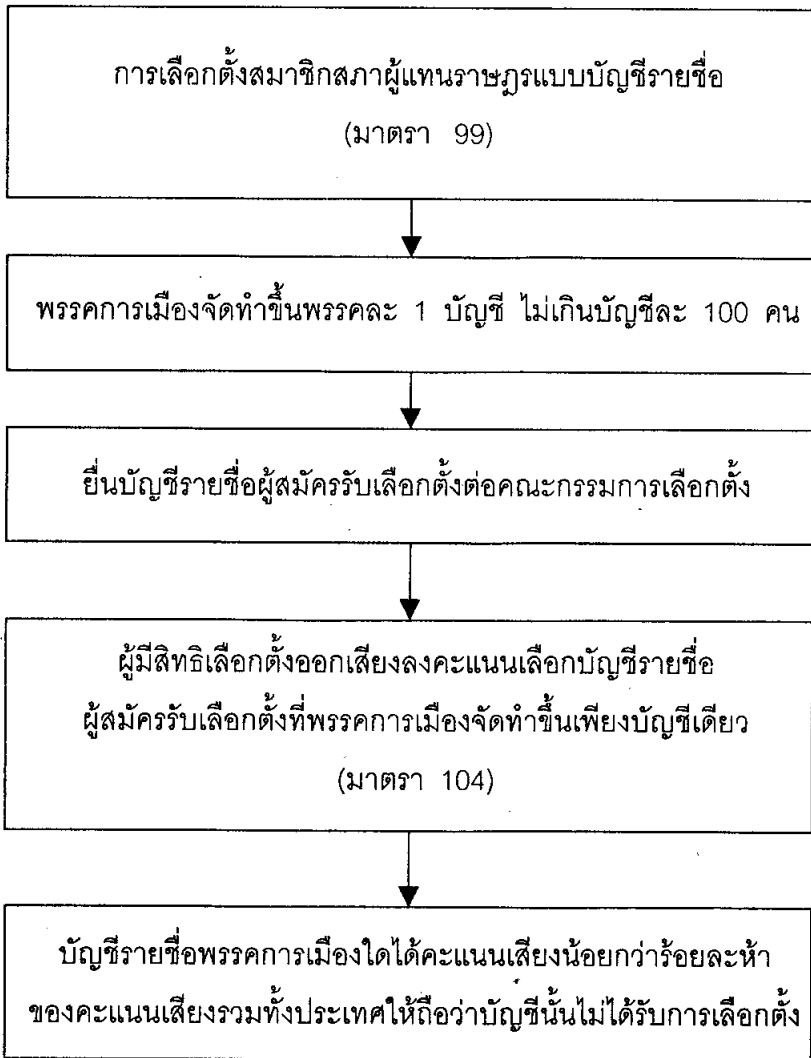
คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาผู้แทน
ราษฎร มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวัน

เลือกตั้ง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือวุฒิสมาชิกมาแล้วเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และมีคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 107 (5)

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวจะเห็นว่าเป็นเรื่องใหม่ก็คือกำหนดให้ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีความรู้จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี และต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นเวลาติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 90 วัน ซึ่งบทบัญญัตินี้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสมาชิกสภาผู้แทนขาดความรู้ จึงกำหนดให้ผู้สมัครต้องสำเร็จชั้นปริญญาตรี ในส่วนที่ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 90 วัน นั้นก็ป้องกันที่จะไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย้ายพรรคเพราะที่ผ่านมามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย้ายพรรคกันมากในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระบบพรรคการเมืองไม่ก้าวหน้า และรัฐบาลขาดความมั่นคง จึงกำหนดหลักการดังกล่าวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว

ส่วนที่ 3 วุฒิสภา

วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคนมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของไทยที่มีมาตลอดระยะเวลายาวนานนั้นมาจากการแต่งตั้งทั้งสิ้น จำนวนมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแต่เดิมนั้นต้องการให้เป็นพี่เลี้ยงให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะในระยะเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตยเกรงว่าประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะยังไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยมากนัก จึงให้มีพี่เลี้ยงคือวุฒิสภาและวุฒิสภานี้มีชื่อเรียกเป็นหลายอย่างแตกต่างกันในแต่ละสมัย

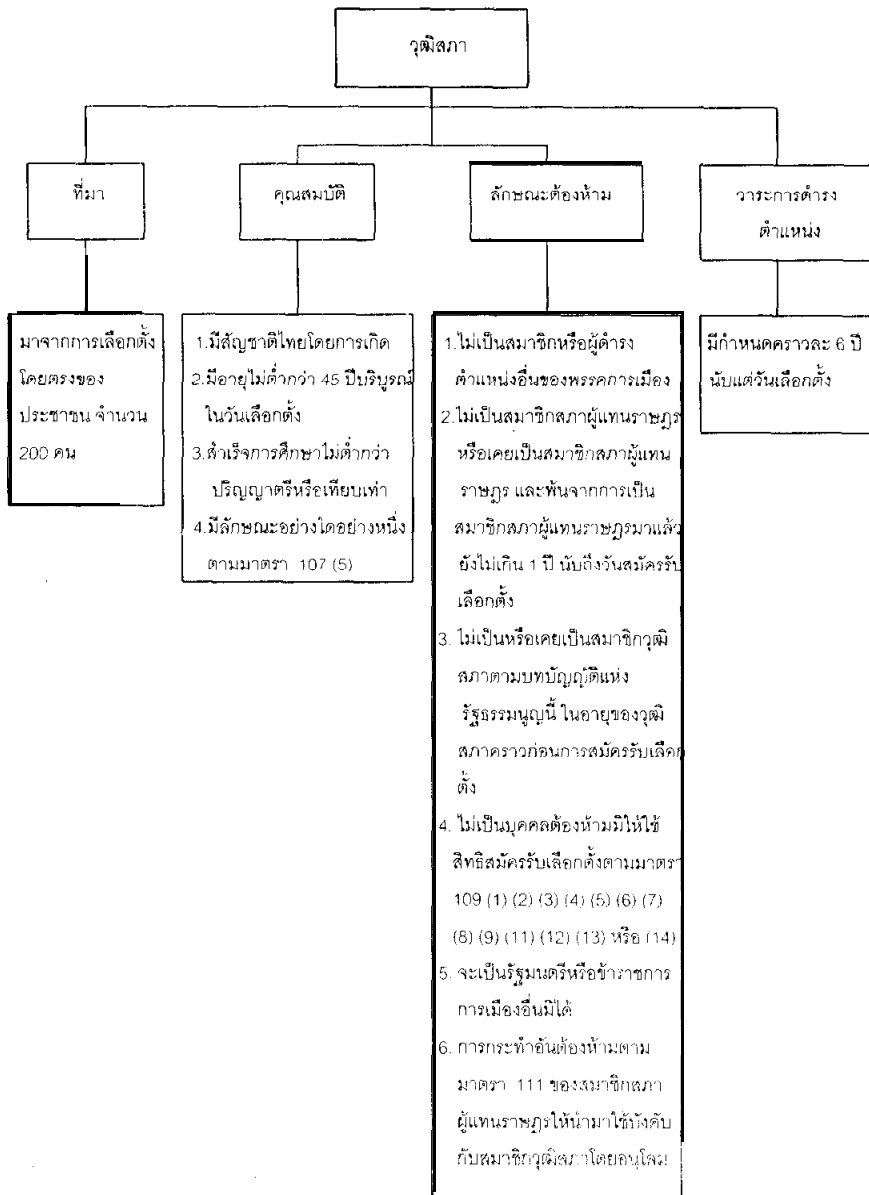
ในระยะต่อ ๆ มาวุฒิสภาเป็นเครื่องมือของรัฐบาลทหารที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนรัฐบาลเพราะวุฒิสมาชิกแต่งตั้งทั้งหมดรัฐบาลจึงสามารถเสนอชื่อบุคคลที่ไว้วางใจให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้เป็นเสียงสนับสนุนรัฐบาลของตน ซึ่งในบางสมัยนั้นจำนวนสมาชิกวุฒิสภาเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตของวุฒิสภาก็คือไม่ใช่ตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน จากการเลือกตั้งของประชาชน โดยแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นเขตจังหวัดจำนวนวุฒิสมาชิกของแต่ละจังหวัดมากน้อยตามจำนวนของประชากรในจังหวัดนั้น แต่เมื่อแบ่งเขตการเลือกตั้งทั่วประเทศแล้วจะต้องให้ได้จำนวนวุฒิสมาชิก 200 คน

ส่วนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิกต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 107 (5) จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นว่าผู้จัดทำรัฐธรรมนูญนี้มีความประสงค์จะให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนจึงกำหนดวัยวุฒิได้สูงถึง 45 ปีบริบูรณ์ เพื่อที่จะให้มีวุฒิภาวะที่เหมาะสมในการเป็นองค์กรกลั่นกรองการใช้อำนาจต่าง ๆ อีกทั้งให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ทั้งนี้เพื่อให้เหลื่อมจากวาระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน

สิ่งที่สำคัญก็คือที่มาของวุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้วุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงอีกองค์กรหนึ่ง หลักการดังกล่าวมามีจุดประสงค์ที่สำคัญก็คือเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

ส่วนที่ 4 คณะกรรมการเลือกตั้ง

คณะกรรมการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งแต่เดิมองค์กรที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งทั้งปวงได้แก่กระทรวงมหาดไทย แต่เนื่องจากที่ผ่านมาประชาชนเห็นว่าการดำเนินการเลือกตั้งไม่เป็นที่ไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เนื่องจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้นใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งทำให้การได้มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวจึงเกิดองค์กรอิสระเรียกว่าองค์กรกลางอาสาสมัครเข้ามาช่วยดูแลการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ในทางปฏิบัติองค์กรกลางไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดๆ ได้ ถึงแม้จะพบเห็นการกระทำโดยมิชอบในการเลือกตั้งก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ให้ทำได้ จึงเกิดกระแสเรียกร้องจากประชาชนให้มีองค์กรที่เป็นกลางในการจัดการเลือกตั้ง ดังนั้นคณะผู้จัดทำรัฐธรรมนูญจึงบรรจุคณะกรรมการเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อให้องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลางในการเลือกตั้งเกิดขึ้นตามความต้องการของประชาชน

คุณสมบัติของกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 137 แสดงให้เห็นว่าคณะผู้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ ส.ส.ร. พยายามที่จะกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นกลางในการจัดการเลือกตั้งให้มีลักษณะเป็นกลางอย่างแท้จริงไม่ฝักใฝ่ทางการเมือง และไม่เป็นการรวมการในคณะกรรมการชุดอื่น ๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและมีอายุที่เหมาะสมคือ 40 ปีบริบูรณ์ นอกจากคุณสมบัติที่เหมาะสมกับความเป็นกลางดัง

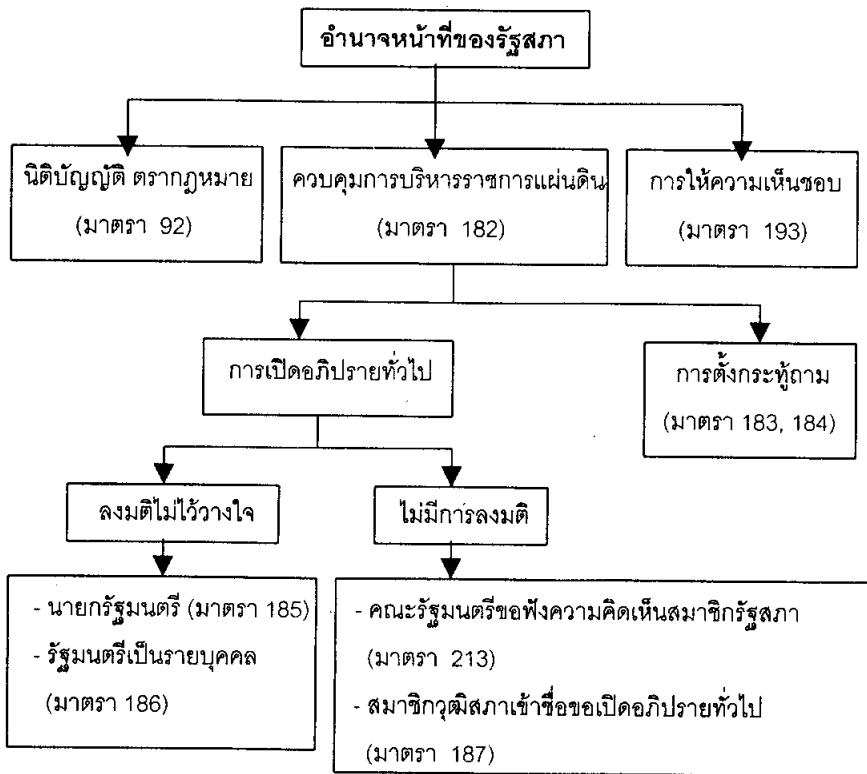
กล่าวแล้วยังต้องผ่านกระบวนการสรรหาตามมาตรา 138 อย่างละเอียดรอบคอบหลายขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้ได้กรรมการที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นการชี้เจตนาของผู้ร่างว่าต้องการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ตามระยะเวลาพอสมควรไม่ยาวนานจนเกิดความเคยชิน อาจทำให้ใช้อำนาจในทางมิชอบได้ และก็ไม่เป็นระยะเวลาที่สั้นจนเกินไป เพราะจะมีโอกาสดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้ไม่เกินสองสมัยปกติ และดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้เพียงหนึ่งหรือไม่เกินสองครั้งปกติ ซึ่งนับว่าเป็นความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วให้หมดไป เป้าหมายก็คือเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิ เสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญอยู่ที่ประชาชนจะให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงใด

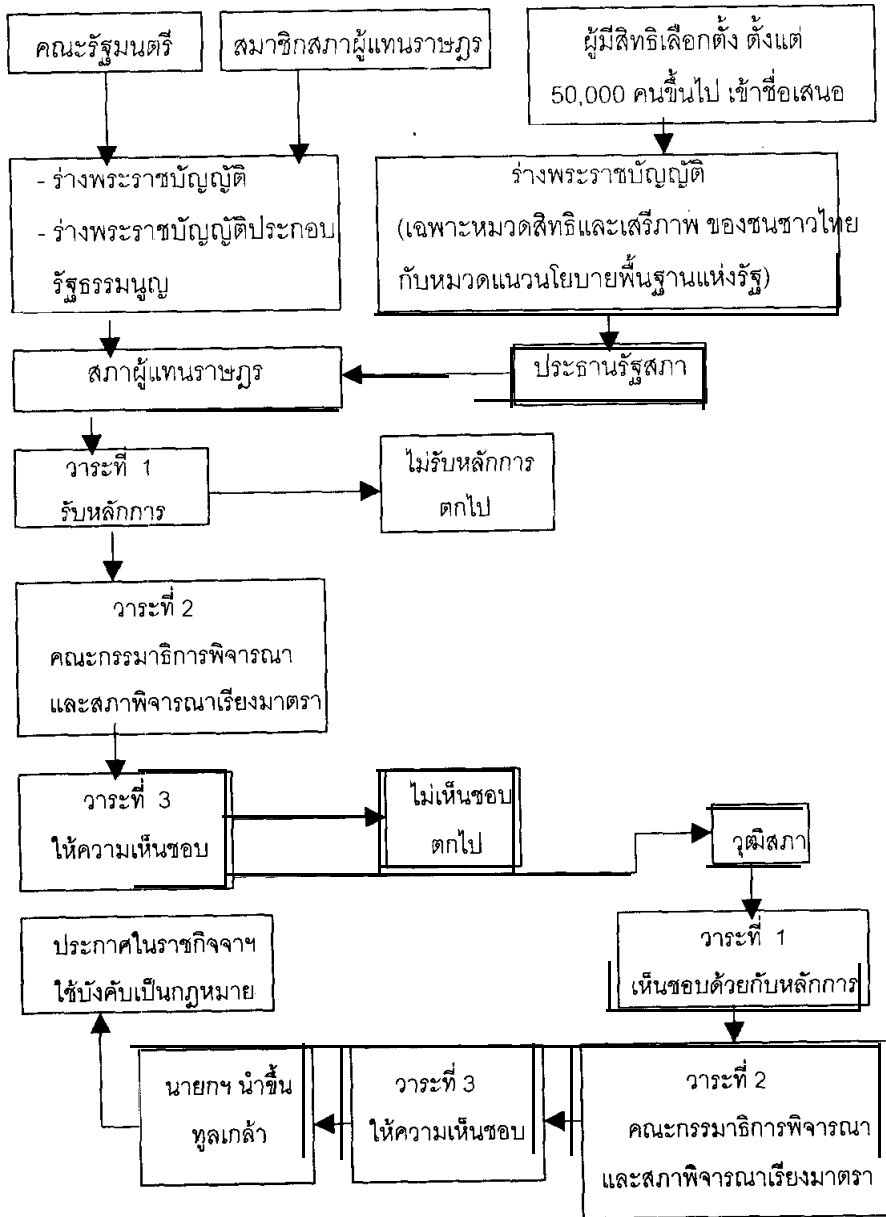
ส่วนของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 145 ก็เป็นความพยายามที่จะมอบอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการมิใช่อู่ที่ตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียวโดยเฉพาะความสำนึกของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ด้วย ว่ามีความรับผิดชอบ มีความรักในระบอบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด

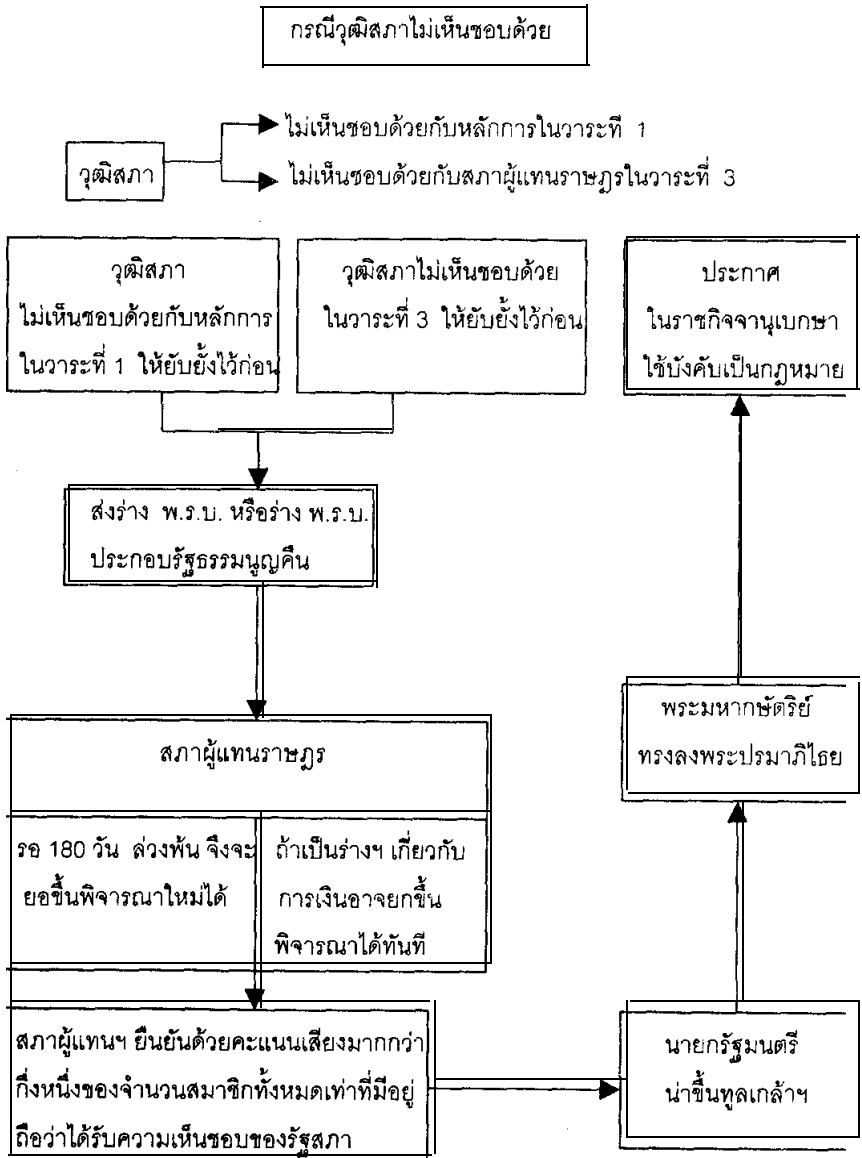
ส่วนที่ 5 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

ในส่วนที่ 5 นี้เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในทางปฏิบัติร่วมกัน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในการประชุมรัฐสภา เพราะการประชุมเป็นกระบวนการสำคัญในการบัญญัติกฎหมายที่จะนำไปบริหารประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ในการบัญญัติกฎหมายมีดังนี้

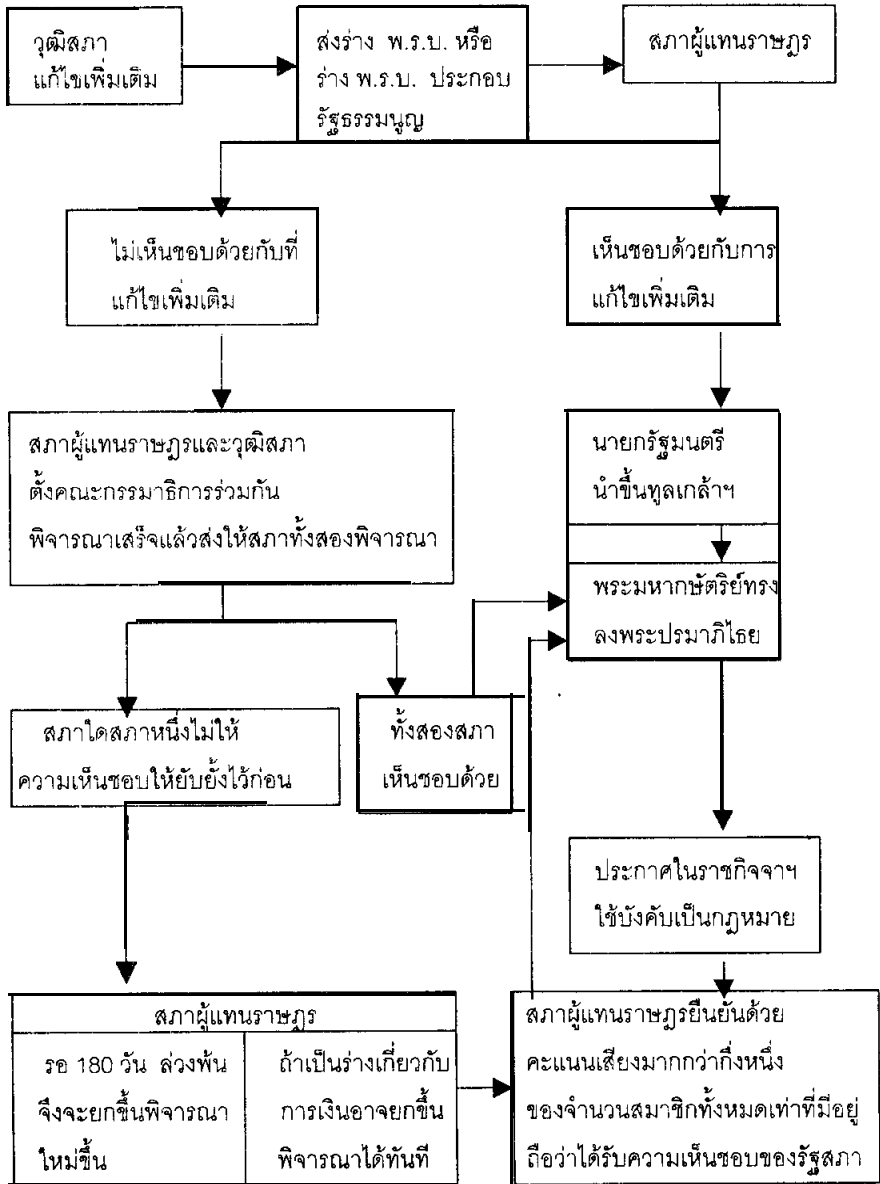

กระบวนการตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

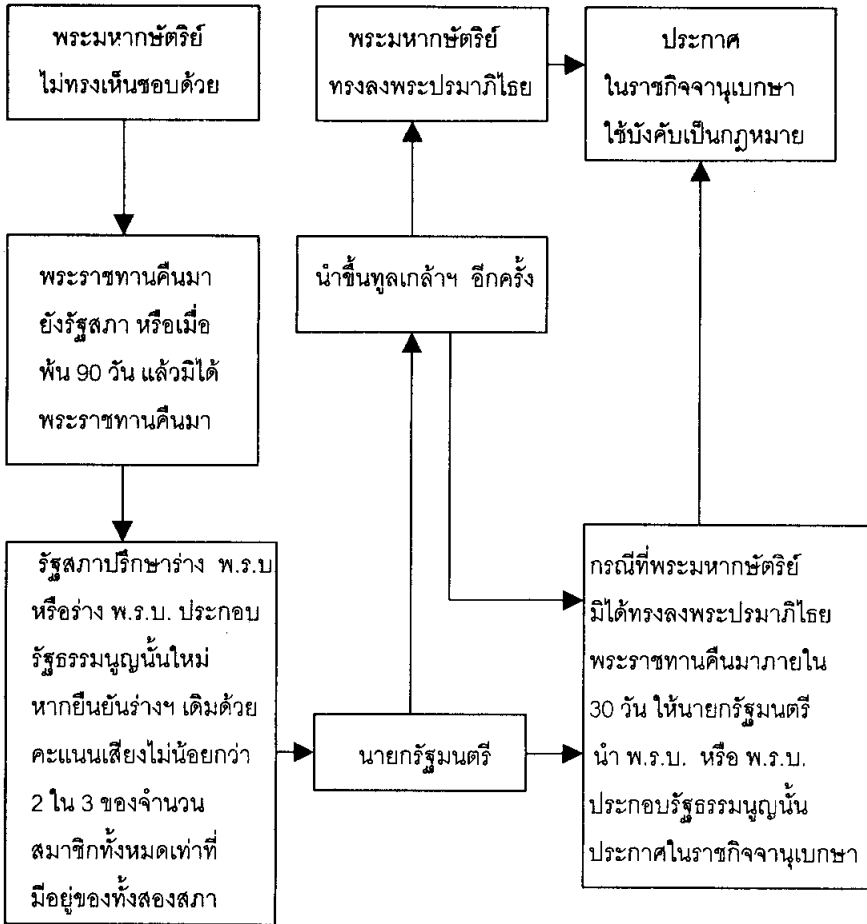

กรณีวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม

กรณีพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ

ส่วนที่ 6 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ตามบทบัญญัติมาตรา 193, 194, และ 195 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการประชุมร่วมกันของรัฐสภา คือสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา สาเหตุที่ต้องประชุมร่วมกันตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเพราะเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมโดยตรง ฉะนั้นตามหลักการแล้วตัวแทนของประชาชนคือ ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา จะต้องตัดสินใจร่วมกัน ดังบทบัญญัติมาตรา 149 บัญญัติว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย"

ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ในระบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภานั้น ถือว่ารัฐสภาเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดเป็นตัวแทนของประชาชนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน สำหรับประเทศไทยก็คือสมาชิกสภาผู้แทนและวุฒิสภา ฉะนั้นถ้าประชาชนถูกหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมายกดขี่เอาเปรียบ หรือทำให้ได้รับผลร้าย รัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนควรที่จะได้มีส่วนในการช่วยเหลือปกป้องสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนอีกส่วนหนึ่งด้วย

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้เกิดการจัดตั้งองค์กรพิเศษนี้ขึ้นเรียกว่า "ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา" ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภามีจำนวนไม่เกิน 3 คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
ในกรณีต่อไปนี้

1.1 ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนือ
หน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ
หรือรัฐวิสาหกิจ

1.2 การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ
พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่ก่อให้เกิด
ความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน

2. จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอ
แนะต่อรัฐสภา

จากแนวความคิดในการตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
ประกอบกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จะพบว่า
มีเจตนาที่จะรักษาไว้ ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจ
เกินขอบเขต ซึ่งเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐอีกกระบวนการ
หนึ่งตามหลักนิติรัฐ

ส่วนที่ 8 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรที่เกิดขึ้น
ใหม่ด้วยเหตุผลที่ว่าในสังคมมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากจากผู้มีอำนาจ
มีโอกาสที่ดีกว่า ทำให้เกิดการกดขี่และเอาเปรียบผู้ด้อยโอกาสและปัญหา
ดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขป้องกันจะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน
มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการทำลายความเจริญก้าวหน้าของสังคมและไม่เป็นการ
ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยด้วย

ผลของการละเมิดสิทธิมนุษยชนนี้กระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างมาก ทั้งนี้เพราะประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ทำการรณรงค์เรียกร้องสิทธิมนุษยชนกันอย่างกว้างขวาง ถ้าประเทศไทยไม่สามารถป้องกันแก้ไขปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เช่น การใช้แรงงานเด็ก การค้าโสเภณีเด็ก ฯลฯ ประเทศต่างจะงดการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ประเทศไทย รวมทั้งไม่ซื้อสินค้าจากประเทศไทยด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของไทยอย่างมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมืองค์กรที่ช่วยควบคุมตรวจสอบช่วยเหลือในด้านมนุษยชนขึ้นในประเทศไทย ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีดังนี้

1. ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขต่อบุคคลหรือหน่วยงานหากไม่ดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภา

2. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีเพื่อสร้างเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

3. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

4. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่าง
หน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านมนุษยชน

5. จัดทำรายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ด้าน
สิทธิมนุษยชน ภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

6. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย
รวมทั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือ
เรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ
หน้าที่ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวดที่ 7 คณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินให้
เป็นไปตามนโยบายและกฎหมาย ซึ่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับ
ปัจจุบันบัญญัติให้ **คณะรัฐมนตรี** ประกอบไปด้วยนายกรัฐมนตรี และรัฐ
มนตรีอื่น ๆ อีกไม่เกิน 35 คน

นายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดย
ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาบุคคลที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรีภายใน 30
วัน นับแต่วันที่เรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็น
ชอบในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมากกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกในที่ประชุม และเมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วก็
จะหมดสภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 30 วัน